

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

SUUDİ ARABİSTAN ÜLKE BÜLTENİ Mayıs 2005

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Suudi Arabistan Krallığı
Yönetim Biçimi	: İslami Hukuk Kurallarına Bağlı Yönetim
Başkenti	: Riyad
Devlet Başkanı	: Kral Fahd bin Abdül-Aziz el-Suud
Başbakan	: Kral Fahd bin Abdül-Aziz el-Suud
Başbakan Yardımcısı	: Prens Abdullah bin Abdül-Aziz el-Suud
Nüfusu	: 24.9 milyon kişi (2004)
Yüzölçümü	: 2,150,000 km ²
Başlıca Kentler	: Cidde, Mekke, Medine, Dammam, Taif
Resmi Dili	: Arapça
Para Birimi	: Suudi Arabistan Riyali
Para Kuru	: 1 \$ = 3.75 SR (31 Aralık 2004)
Saat Farkı	: + 3 saat, GMT

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2000	2001	2002	2003b	2004b
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (cari fiyatlarla - Milyar SR)	706.6	686.3	707.1	804.2	884.1
GSYİH (Milyar \$)	188.7	183.3	188.8	214.7	236.1
GSYİH Artış Oranı (%)	4.9	0.5	0.1	7.2a	5.3a
Enflasyon oranı (tüketici fiyatları) (%)	-1.1	-1.1	0.2	0.6a	0.8a
Nüfus (Milyon)	22.1	22.8	23.5	24.2	24.9
İhracat (fob) (Milyon \$)	77,584	68,064	72,561	95,369	108,457
İthalat (fob) (Milyon \$)	-27,741	-28,645	-29,664	-33,913	-39,475
Cari İşlemler Dengesi (Milyon \$)	14,335	9,366	11,889	29,701	37,184
Döviz Rezervleri (altın hariç) (Milyon \$)	19,586	17,596	20,610	22,620a	25,820
Toplam Dış Borç (Milyar \$)	38.9	35.3	30.5	32.5	35.8
Döviz Kuru (ortalama) (Riyal: \$)	3.75	3.75	3.75	3.75a	3.75a

*Kaynak: Economic Intelligence Unit (EIU), Şubat2005, Country Report
(a): Kesin Rakam (b): EIU Hesaplamaları*

SUUDİ ARABİSTAN EKONOMİSİ

Suudi Arabistan Ekonomisinin Gelişimi

Suudi Arabistan'da petrol bulunmadan önce ekonomi; ticaret, tarım ve Hac mevsiminde Mekke ve Medine Şehirlerine gelen hacıların harcamalarından sağlanan gelirlere bağlıydı. Petrolün bulunmasıyla ekonominin karakteri değişmiş, petrol ekonominin merkezi haline gelmiştir.

1938 yılında petrolün bulunması ile birlikte ülkede kalkınma ve zenginlik dönemine geçiş başlamıştır. Ancak, ekonomide esas hızlı kalkınma, alt yapı ve idari yapılanmanın önemli bir değişime uğradığı 1970-1975 yılları arasındaki I. 5 Yıllık Kalkınma Planı döneminde gerçekleşmiştir. Bu plan döneminde hedeflenen ekonomik ve sosyal amaçların yanında, öncelikli hedef olarak petrol dışı ekonominin güçlendirilmesi seçilmiş ve sağlanan yıllık ortalama büyüme oranı yüzde 13.4 olmuştur.

Petrol sektöründe yüzde 14.8 oranında büyümeye karşılık, petrol dışı sektörde yüzde 11.7'lik büyüme sağlanabilmiştir.

1975-1980 dönemini kapsayan ikinci plan döneminde, petrol dışı sektör yüzde 15.1, petrol sektörü ise yıllık ortalama yüzde 4.8 düzeyinde büyüme gerçekleştirmiştir.

1974-1981 yılları arasındaki dönem Suudi Arabistan ekonomisinin en parlak dönemidir. Çünkü bu dönemde petrol fiyatlarının 1973 yılından itibaren yüzde 100 üzerinde artması nedeniyle, yıllık ihracat geliri 100 milyar dolar seviyesine ulaşmış ve ülkenin büyük altyapı projelerinin önemli bir kısmı bu dönemde tamamlanmıştır.

1981-1987 yılları arasındaki dönemde, yeni yatırımlar büyük ölçüde durmuş, daha çok başlanmış olan projelerin tamamlanmasına çalışılmıştır. Söz konusu projeler büyük ölçüde önceki yıllarda oluşturulan rezervlerden sağlanan finansmanlarla tamamlanabilmiştir.

1980-1985 yılları üçüncü plan döneminin uygulandığı yıllardır. Bu dönemde tarım, sanayi ve madencilik sektörlerinde üretimin ve istihdamın artırılmasına çalışılmıştır. 3. Plan döneminde, genel ekonomide yüzde 3.3, petrol dışı sektörde yüzde 6.2, petrol sektöründe ise yüzde 1.3 oranında büyüme kaydedilmiştir.

1988 yılından itibaren ekonomide finansman sıkıntısı görülmeye başlanmıştır. Bu çerçevede, 1988 yılında bütçe açıklarının kapatılmasına yönelik olarak 30 milyar Riyallik bono ihracı yapılarak iç borçlanmaya gidilmiştir. 1989 yılında 25 milyar Riyallik açığın kapatılması da kamu bankalarının desteği ile sağlanmıştır. İlk defa ticari borçlanma 1989 yılında olmuştur. 2.5 milyar Riyal tutarındaki bu borç, Suudi Arabistan içinden sekiz ve Körfez ülkelerinden üç ticari bankanın iştirakiyle oluşturulan bir konsorsiyumca sağlanmıştır.

1985-1990 yıllarını kapsayan dördüncü plan döneminde ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerinin yanında, Körfez ülkeleri ile işbirliğinin artırılması ve bu ülkelerle ekonomik ve sosyal entegrasyona gidilmesi, öncelikli hedefler arasında yer almıştır.

Ekonomide özel sektörün payının artırılması, öncelikli hedefler arasındaki yerini korumuştur. Bu dönemde yıllık ortalama büyüme oranı yüzde 4.0 tür. Petrol sektörü yüzde 5.6, petrol dışı sektör ise yüzde 2.9 oranında büyümüştür.

1990-1995 yıllarını kapsayan beşinci planın temel hedefleri arasında özel sektörün ülkenin sanayileşmesindeki rolünün artırılması, Suudi iş gücünün istihdamının artırılması, ekonomik istikrarın korunması, ihracatın artırılması ve bütçe açıklarının kapatılabilmesi yer almıştır. Bu politikaların gerçekleştirilebilmesi için, kamu harcamalarında yönetim etkinliğinin artırılmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

1995 – 2000 yıllarını kapsayan 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde ise; ülke ekonomisi yılda ortalama yüzde 3.8 oranında büyümüştür. Bu dönemde özel sektör yatırımları yüzde 5, kamu yatırımları ise yüzde 19 oranında artmıştır.

2000 – 2005 yıllarını kapsayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planının öncelikli amacı Suudi Arabistan'daki iş sahalarını genişletmek ve Suudi işgücünün toplam işgücü içindeki payının artırılmasını sağlamaktır. Bu dönem içinde özel sektörün toplam yatırımlardaki payının yüzde 71 ve yıllık büyüme oranının ortalama yüzde 3.2 olarak gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

Genel Görünüm ve Geleceğe Yönelik Tahminler

Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH): Suudi Arabistan ekonomisi büyük ölçüde petrol ve petrol gelirlerine bağlıdır. 2003 yılında Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın yüzde 38.5'ini petrol ve gaz üretimi oluşturmuştur. Üretim sektörünün GSYİH'daki oranı yüzde 10.3; inşaat sektörünün yüzde 5,8; tarım, orman ve balıkçılık sektörlerinin ise yüzde 5.8 olarak gerçekleşmiştir. Hizmet ve diğer sektörlerin GSYİH içindeki toplam payı ise yüzde 39.6 oranındadır. Hizmet sektörü içinde bankacılık, turizm, hac hizmetleri önde gelen kalemlerdir.

Harcamalar esasına göre ise GSYİH'yı oluşturan birimlerin dağılımı şöyledir:

Özel Tüketim	% 33.1
Kamu Harcamaları	% 24.6
Gayrisafi Sabit Sermaye	% 17.6
Oluşturulan Stok	% 1.8
İhraç Ürün ve Hizmetler	% 46.9
İthal Ürün ve Hizmetler	% 24.1 (-)

2002 yılında 188.8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen Suudi Arabistan GSYİH'nın 2003 yılında % 7.2 civarında artarak 214.7 milyar dolara ve 2004 yılında ise % 5.3 oranında artış göstererek 236.1 milyar dolara ulaşmış olduğu hesaplanmaktadır.

Suudi Arabistan ekonomisini yakından etkileyen en önemli unsur petrol fiyatlarındaki değişimlerdir. 2004 yılında petrol fiyatlarındaki yükseliş ve buna bağlı olarak üretimin OPEC kararları çerçevesinde arttırılması sayesinde, Suudi Arabistan bütçesine 26 milyar dolar tutarında ek gelir sağlanmıştır. 2005 yılında da benzer gidişatın devam etmesi ve bütçeye 43.8 milyar dolar civarında ek gelir girmesi beklenmektedir.

Gelecek dönemde hükümetin hedeflediği gibi enerji, telekomünikasyon ve sulama alanlarında yabancı yatırımların ülkeye gelmesiyle GSYİH artış oranının daha yüksek olması öngörülmektedir.

Suudi Arabistan'da hükümetin öncelikli hedefi, petrol sektörü dışındaki sektörlerde, yabancı ve yerli sermaye yatırımlarını teşvik etmek amacıyla yeni iş sahaları yaratmaktır. Özellikle alt yapı alanında yatırımların geliştirilmesini amaçlayan hükümet, bu amaçla bir çok kamu kuruluşunun özelleştirilmesi konusunda faaliyetlere başlamıştır. Bu husustaki kanun tekliflerinin, büyük bir kısmı devlete ait olan Ulusal Ticaret Bankası (National Commercial Bank) aracılığıyla 2005 yılında verilmesi beklenmektedir.

Döviz Kuru: Suudi Arabistan Merkez Bankası (SAMA), Riyalin Dolar karşısında değerini koruma yönündeki çabalarını sürdürmektedir. Petrolün dolar cinsinden satışı devam ettiği sürece bu yöndeki politikanın değişmeyeceği düşünülmekte ve böylece, 2005 yılı sonuna kadar 1 \$ = 3.75 SR paritesinin korunabileceği tahmin edilmektedir.

Bunun yanında, ABD Dolarının 2004 yılında uluslararası para piyasasında gözlenen düşüşüne paralel olarak, Suudi Arabistan Riyali'nin de Euro karşısında bir miktar değer kaybetmiş ve parite 1 Euro = 4.24 SR'den 1 Euro = 4.66 SR'ye yükselmiştir. Bu eğilimin 2005 yılında da sürmesi ve paritenin 1 Euro = 5.11 SR olması beklenmektedir.

Enflasyon: Suudi Arabistan'daki enflasyon baskısının daha çok Dolar karşısında değer kazanan Euro bazında ithal edilen ürün fiyatlarından kaynaklanacağı tahmin edilmekle

birlikte 2004 yılında bu yönde önemli bir eğilim gözlenmemiştir. Bu çerçevede, 2003 yılında yüzde 0.6 olan enflasyon değeri 2004 yılında yüzde 0.8 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 2005 yılında ise tekrar yüzde 0.6 oranına düşmesi beklenmektedir.

Cari İşlemler Dengesi: 2004 yılında Suudi Arabistan'ın petrol ihracatından elde ettiği gelirin petrolün varil fiyatlarındaki artışa bağlı olarak yükselmesi nedeniyle 2004 yılında toplam ihracat 108 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Buna göre 2003 yılında 62.5 milyar dolar olarak kaydedilen petrol ihraç gelirleri 2004 yılında 77.7 milyar dolar seviyelerine ulaşmıştır. Bunun yanısıra, 2004 yılında toplam ithalat ise yüzde 6 oranında bir artış göstererek 39.5 milyar doları bulmuştur. İthalattaki bu artışın nedeni daha çok altyapı hizmetleri için gerekli sermaye ürünlerinden kaynaklanmaktadır.

2003 yılında 61 milyar dolar civarında olan dış ticaret fazlası 2004'de artarak 69 milyar Doları bulmuştur. Bu itibarla, 2003 yılında 29.7 milyar Dolar fazla veren cari işlemler dengesinin 2004'de 37.1 milyar Dolar fazla vermiş olduğu tahmin edilmektedir. Başka bir deyişle, 2003 yılında GSYİH'nin yüzde 13.1'ini teşkil eden cari işlemler fazlasının 2004 yılında GSYİH'nin yüzde 15.3'üne kadar artmış olduğu hesaplanmıştır.

2005 yılında ise cari işlemler dengesinin 43.8 milyar Dolar'ı bulması beklenmektedir.

Suudi Arabistan Ekonomisi'nde son gelişmeler çerçevesinde ileriye yönelik tahmin ve hesaplamalar şöyledir:

	2003 (a)	2004 (b)	2005 (c)	2006(c)
GSYİH Artış Oranı (%)	7.2	5.3	5.4	2.9
Petrol Üretimi ('000 varil/gün)	8,762	9,040	9,333	9,375
Petrol İhracatı (milyon \$)	62,599	77,796	86,533	76,751
Enflasyon (Yıllık Ortalama)	0.6	0.4	0.6	0.5
Bütçe Dengesi (GSYİH %)	4.5	11.0	8.1	3.4
İhracat –Fob- (milyar \$)	93.4	108.0	118.2	107.3
İthalat – Fob- (milyar \$)	33.9	39.5	42.6	44.8
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	28.1	36.2	43.8	30.4
Cari İşlemler Dengesi (gsyih %)	13.1	15.3	17.0	11.9
Dış Borç (yıl sonu; milyar \$)	32.5	35.8	37.8	39.6
Döviz Kuru (1 \$ = SR)	3.75	3.75	3.75	3.75
Döviz Kuru (1 Euro = SR)	4.24	4.66	5.11	5.24

(a): Gerçekleşen, (b): EIU hesaplamaları, (c): EIU tahminleri

Kaynak: Economic Intelligence Unit (EIU), Nisan 2005, Country Report

BAŞLICA SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık Sektörü

Büyük bir bölümü çöl olan Suudi Arabistan'da, tarımsal üretim yeterli yağmura sahip güney batı bölgesinde yapılmaktadır. Tarım sektöründe üretimin artırılması için devlet büyük teşvikler vermektedir.

1980'lerde başlatılan ve Suudi Arabistan'ın gıda konusunda kendine yeter bir ülke olmasını amaçlayan politikalar sonucu özellikle buğday ve süt üretimi yüzde 70 oranında artmıştır. 1992 yılında 4 milyon ton buğday üreten Suudi Arabistan, bu itibarla dünyanın 6. buğday üreten ülkesi konumuna gelmiştir. Fakat, üretimin diğer ülkelere oranla beş kat daha pahalıya gelmesi nedeniyle üretim azaltılmış ve diğer Körfez ülkelerindeki elverişli

alanlara kaydırılmıştır. 2002 yılına gelindiğinde ise toplam buğday üretimi 2.4 milyon ton civarındadır.

Suudi Arabistan'da süt ve sütlü ürünlerin üretimi 2000 yılında 1.04 milyon tona ulaşmıştır. Bu alanda teknoloji ağırlıklı yatırımların üretime katkısı büyük olmuştur. 2002 yılında 1.12 milyon ton olan üretim 2003 yılında 1.25 milyon tona yükselmiştir. 2001 yılında 737 bin ton olan ülkedeki et üretimi ise 2002 yılında 686 bin tona gerilemiştir. Suudi Arabistan yaş meyve ve sebzenin büyük bir kısmını ithal etmektedir.

Petrol Sektörü

261.8 milyar varil petrol rezervine sahip olan Suudi Arabistan, bu itibarla dünyadaki toplam petrol rezervlerinin yüzde 25'ine sahiptir. OPEC ülkeleri içinde de toplam üretimin yüzde 27'sini elinde bulunduran Suudi Arabistan en büyük üretici konumundadır. Fakat, günlük üretimin miktarının sabit kaldığı varsayılırsa bu rezervlerin 86 yıl sonra sona ermesi beklenmektedir. OPEC tarafından Suudi Arabistan'a uygulanan kota günlük yaklaşık 9-10 milyon varil kadardır.

Suudi Arabistan'ın sahip olduğu petrol rezervleri ülkenin doğusunda yer alan Gavar, Sefaniye, Abgaik ve Berri bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bu dört bölge Suudi Arabistan'ın toplam rezervlerinin yüzde 45'ine ve toplam üretimin yüzde 85'ine sahiptir. Suudi Arabistan aynı zamanda Kuveyt ile sınırında yer alan "Tarafsız Bölge"de 5 milyar varil kapasiteli rezervleri de paylaşmaktadır.

Petrol ve Tabii Kaynaklar Bakanı Ali bin İbrahim al-Nuaimi, dünya ortalaması varil başına 5 dolar olan petrol çıkarma maaliyetinin Suudi Arabistan'da 1.5 dolar olduğunu açıklamıştır.

Suudi Arabistan Petrol Şirketi (Suudi Aramco), krallığın neredeyse tüm üretimini gerçekleştirmektedir. Yabancı firmalar işletme ve mülkiyet hakları Aramco'da kalmak suretiyle ekipman ve altyapı faaliyetleriyle ilgili olarak, anahtar teslimi iş anlaşmaları yoluyla bu ülkede faaliyet sürdürebilmektedirler.

Petrol Üreten Ülkelerin Rezervleri (2003 Yılı Sonu İtibarıyla)

Ülke İsmi	Varil (milyar)	Dünya Toplamı İçindeki Pay	Günlük Üretim (milyon varil)	Dünya Toplamı İçindeki Pay
Suudi Arabistan	262.7	%22.9	9.8	%13.8
Irak	115.0	%10.0	1.3	%1.8
Birleşik Arap Emirlikleri	97.8	%8.5	2.5	%3.2
Kuveyt	96.5	%8.4	2.2	%3.0
İran	130.7	%11.4	3.9	%5.1
Venezuela	78.8	%6.8	3.0	%4.2
Meksika	16.0	%1.4	3.8	%5.1
Rusya	69.1	%6.0	8.5	%11.4
ABD	30.7	%2.7	7.5	%9.2
Çin	23.7	%2.1	3.4	%4.6

Kaynak: BP, Statical Review of World Energy (2004)

Suudi Aramco'nun uzun vadeli stratejisi dünyanın önde gelen rafinerilerinin taleplerini geciktirme ve kısma yoluyla bu rafinerilerde ortaklık elde etmek olmuştur. Bu yöntemle, Texaco ve Shell firmaları ile yapılan anlaşmalar sonucu ABD'nin doğusu ve Körfez Bölgesi sahillerinde yer alan pazarlama ve rafineri hizmetleri ortaklaşa yürütülmeye başlanmıştır.

Suudi Aramco ayrıca, Güney Kore'deki Ssangyong, Malezya'daki Petronas ve Yunanistan'daki Motorhellas'ın pazarlama ve rafineri hizmetlerine ortak olmuştur. Texas, Güney Kore, Malezya ve Yunanistan'da ortak yatırım şeklinde kurulan bu dört rafineriye Suudi Arabistan'dan 1998 yılında toplam ortalama 1.14 milyon varil ham petrol sevkiyatı yapılmıştır.

Suudi Aramco'nun Japonya'da rafineri alma yönündeki çabaları sonuç vermeyince dikkatini Çin ve Hindistan'a çevirmiştir. Suudi Aramco petrol piyasasındaki fırsatlara daha esnek cevap verebilmek amacıyla Avrupa ve Karayiplerdeki depolama faaliyetlerini de genişletmektedir.

Suudi Aramco'nun ülke içinde sahip olduğu rafineriler:

Rafineri İşleticisi	Yer	Kapasite (günde '000 varil)
Suudi Aramco	Ras Tanura	325
Suudi Aramco	Cidde	60
Suudi Aramco	Riyad	115
Suudi Aramco	Yanbu (iç tüketim)	225
Suudi Aramco / Mobil	Yanbu (dış satım)	365
Suudi Aramco / Shell	Cubail	305
Suudi Aramco / Petrola	Rabih	400
Arabian Oil Company	Khafji	30

Kaynak: OPEC, Annual Statical Bulletin

Gaz Sektörü

Suudi Aramco 2001 yılının sonunda Suudi Arabistan'ın toplam gaz rezervelerini 224.2 trilyon kübik fit olarak açıklamıştır. OPEC tarafından yıllık olarak yayımlanan rapora göre ise, Suudi Arabistan dünya rezervlerinin yüzde 3.6'sına denk düşen 6.64 trilyon metre küp rezervlere sahip olduğu bilinmektedir. 2003 yılında 67.9 milyar küp gaz üreten Suudi Arabistan bu itibarla dünyadaki toplam üretimin yüzde 2.5'ini gerçekleştirmiştir.

Suudi Arabistan, petrol gibi OPEC kotaları ile kısıtlamalara tabi olmayan NGL ve LPG gibi ürünleri dünya ülkelerine rahatça satmaktadır. Suudi Petrol ve Madenler Yüksek Konseyi, almış olduğu bir karar ile gaz üretimi konusunda yabancı yatırım ortaklığına izin vermiş, bu amaçla Exxon/Mobil ve Royal Dutch/Shell firmaları yatırımcı olarak seçilmiş, fakat firma yetkilileri ile hükümet arasındaki anlaşmazlıklar giderilemediği için ilgili anlaşmalar henüz imzalanamamıştır.

Madenler Sektörü

Suudi Arabistan, altın, demir, bakır, fosfat, gümüş, uranium, boksit, kömür, çinko madenleri açısından da zengin bir ülkedir. Ülkenin petrol üretimine ve dış satımına önem vermesi nedeniyle bu madenlerin çıkarılması ve işlenmesi için gereken yatırımlar yapılamamıştır. 2000-2005 yıllarını kapsayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planında bu sektör için yıllık yüzde 9 oranında büyüme hedefi belirlenmiştir. Bu amaçla, söz konusu madenler için yüzde 100 oranında yabancı yatırım olanağı tanıyan bir yasa kabul edilmiştir. Bu itibarla, 6,800 Suudi vatandaşına iş olanağı ve 5.3 milyar dolar değerinde yabancı yatırım amaçlanmaktadır.

Ayrıca devlete ait Suudi Arabistan Madencilik Şirketi (Maadin) özel sektör ile işbirliği yaparak bu alandaki mevcut projeleri değerlendirmek yönünde çalışmalar sürdürmektedir. Bu şirkete ait üç altın üreten madende yılda ortalama 170,000 oz altın üretilmekte ve bu kapasite 2006 yılına kadar 260,000 oza çıkarılmak istenmektedir.

Maadin aynı zamanda, Al-Amar'daki çinko, Celamid, Turaif ve Sirhan Vadisi'ndeki fosfat madenlerinin üretiminde faaliyet göstermektedir. Yapılan araştırmalar sonucu Al Kubra bölgesinde amonyum fosfat olduğu saptanmıştır ve bu proje için 1.6 milyar dolar sermaye gerektiği hesaplanmıştır.

Üretim Sektörü

7. Beş Yıllık Kalkınma Planında amaçlandığı üzere, üretim sektörünün gelişmesi ve teşvik edilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, geleneksel sektörler olan kilim ve dokuma, dericilik ve deri işleme, sabun yapımı, çömlekçilik ve ev mobilyaları ile aksesuar üretimi teşvik edilmektedir.

Devletin sanayi üretiminde ise stratejisi petrokimya, suni gübre ve demir gibi ağır sanayi dallarının geliştirilmesidir. Ağır sanayinin büyük bir bölümü, yüzde 70'i devlete ait olan Suudi Temel Sanayiler Şirketi (Sabic)'nin elinde toplanmıştır.

Sabic tarafından üretilen ürünlerin başında; petro kimyasallar, kimyasallar, gübre, metaller, plastikler ve diğer sanayi ürünleri gelmektedir. Sabic 1990 yılında ortalama 12 milyon ton olan yıllık üretimini 2004'de 43 milyon tona çıkarmış ve 2010'da ise 48 milyon tona çıkarmayı hedeflemektedir.

Suudi Arabistan'ın sahip olduğu 8 çimento fabrikası daha çok yerli talebi karşılamak üzere üretim yapmaktadır. Artan talebe göre gelişme gösteren bu sektörde karlılık oranı 2004 yılında yüzde 20 artmıştır.

Suudi Arabistan çelik üretimini 2004 sonu itibarıyla 4 milyon tona çıkarmıştır. 2005 yılında ise üretimde yüzde 3.5 oranında artış göstermesi beklenmektedir.

Özel sektörün sınıai üretimine katılımı gün geçtikçe artmaktadır. Özel sektör, gıda, tekstil, mobilya, kağıt, kimyasallar, seramik, metal, cam, plastik ve kauçuk, makina ve ekipmanları alanlarında faaliyet göstermektedir.

Üretim Sektöründe Yabancı Yatırım:

Hükümet üretim alanındaki yatırımların artması amacıyla özel ve yabancı yatırımcıları desteklemektedir. Suudi Arabistan Genel Yatırım Otoritesi (SAGIA) petrol dışında yatırım yapılabilecek alanları belirlemiş ve bu alanlardaki yabancı yatırımcılara eşit haklar tanımıştır. Bu çerçevede, yabancı yatırımcılar da Suudi Sanayi Kalkınma Fonu'nda projelerinin yüzde 50'si finanse etmek amacıyla kredi kullanabilmeye hak kazanmışlardır.

Suudi Arabistan'da en büyük yabancı yatırımlar kimyasallar, lastik ve plastik alanlarında olmuştur. 2003 yılında bu sektörde 14.8 milyar SR sermaye tutarında 312 projeye lisans verilmiştir.

Metal, makine ve ekipmanları alanındaki yabancı yatırım miktarı ise 2003 yılında 2.3 milyar SR kadar olmuş ve toplam 248 projeye lisans verilmiştir.

Petrokimya alanında ise yabancı yatırımcılara en fazla toplam sermayenin yüzde 30'u kadar ortaklık hakkı tanınmaktadır. Suudi Arabistan'ın önde gelen özel sektör petrokimya firması Zamil Grup, Sahara Petrokimya Şirketi adı altında yabancı ortaklık kurarak polipropilen ve etilen üretimi amacıyla yatırımlarda bulunmuştur.

İnşaat Sektörü

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın yüzde 5.8'ini teşkil eden inşaat sektörü toplam işgücünün ise yüzde 14.6'sını istihdam etmektedir. İnşaat firmalarının büyük bir kısmı özel sermayeli olsa da önde gelen müşterinin devlet olması nedeniyle bu sektör devlet müdahalesine açıktır. 2002 yılında devlet tarafından açılan ihalelerin toplam tutarı 4.2 milyar doları bulmuştur.

Ekonomide önemli bir yeri olmasına rağmen inşaat sektörü 1990-99 yılları arasında yılda sadece yüzde 1.5 oranında büyüebilmiştir. 1975 yılında kurulan Gayri menkul kalkınma Fonu sayesinde 1999 yılı sonu itibarıyla 500 bin konut için faizsiz kredi imkanı sağlanmıştır.

2000 yılında ise yüzde 3.5 oranında büyüyen inşaat sektörünün ekonomiye etkileri olumlu olmuştur. 2001 yılında yüzde 0.8, 2002 de yüzde 2.5 ve 2003 yılında ise yüzde 2.7 oranında büyüyen sektörün ekonominin 2004 yılındaki büyümesine de önemli katkı sağladığı düşünülmektedir.

Hizmet Sektörü

- *Finansal Hizmetler* - Suudi Arabistan'da 4'ü tamamıyla devlete ait olan toplam 11 adet ticari banka mevcuttur. Devlete ait Ulusal Ticari Banka (NCB), Riyad Bank, Al-Rajhi Bankacılık ve Yatırım Firması ve yeni kurulan El-Bilad Bank islami ilkeler ile çalışmaktadır. Geriye kalan 7 ticari banka yabancı ortaklığa sahiptir.

Suudi Arabistan'da yatırım bankacılığı, özel sektör ve bazı kamu sektörü projelerine orta ve uzun vadeli fon temin eden Suudi Kalkınma Fonu ile Suudi Sınai Kalkınma Fonu tarafından yerine getirilmektedir.

Alman Deutsche Bank, Fransız BNP Paribas ve ABD'li J.P. Morgan Chase Bank ayırım bankacılığı konusunda Suudi Arabistan'da faaliyet göstermek amacıyla izin almış üç Batılı bankadır. Bu bankalar dışında yabancı banka olarak sadece Körfez ülkelerinden 4 bankanın ülkede faaliyet göstermesi söz konusudur.

- *Turizm Hizmetleri* - Suudi Arabistan'da turizm; hac, iş ve Körfez ülkeleri aralarında gerçekleştirilen eğlence turizmi olarak üç şekilde ele alınmaktadır.

Suudi Arabistan'ı her yıl hac amacıyla yaklaşık 1.4 milyon Müslüman ziyaret etmektedir. Hac ve Ramazan dönemi dışında ise, bu ülkede faaliyet gösteren iş adamlarının ziyaretlerinde artış gözlenmektedir. 11 Eylül saldırısından sonra Suudi turistlerin Avrupa ve Amerika yerine Körfez ülkelerinde tatil yapma eğiliminde oldukları gözlenmektedir.

İşsizlik ve İş Gücü

7. Beş Yıllık Kalkınma Planında, 486,000'i Suudi olmayan işçinin işten çıkarılması ve 817,300 kişiye yeni iş imkanı yaratılması yoluyla, halen yüzde 44.2 olan milli işgücünün toplam işgücü içindeki payının yüzde 53.2'ye çıkarılması hedeflenmiştir.

Gerek ekonomik, gerek sosyal açılardan ülkenin en önemli konusunu teşkil eden işsizlik, Suudi Arabistan hükümetinin öncelikli hedeflerindedir. Bu nedenle, Suudi Arabistan hükümeti bazı işler dışındaki görevler için yeni çalışma vizesi vermeyi durdurmuş, yerli ve yabancı şirketlere belirli oranlarda Suudi personel çalıştırma zorunluluğu getirmiştir.

Ancak, vurgulanması gereken bir husus da, Suudi Arabistan eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar nedeniyle özellikle teknik düzeyde Suudi eleman bulunmamasıdır. Hükümet bu sorunun üstesinden gelebilmek amacıyla teknik eğitim okulları ve mesleki eğitim veren okulların açılmasına öncelik vermiştir. Hükümet özel şirketlere çağrıda bulunarak çalıştırdıkları personelin en az % 25'inin Suudi olmasını ve bu rakamın her yıl % 5 arttırılmasını istemiştir.

Yerel yönetimler de Suudileştirme politikalarına tüm güçleri ile destek vermektedirler. Örneğin Cidde Valiliği; perakende sebze-meyve satışı sektörünün Suudileştirilmesini teminen yayınladığı bir emirle, toptancı halinde yabancılara 4 kg'nın üzerinde meyve ve sebze satışını yasaklamıştır.

Suudi Arabistan Köyişleri ve Belediye Bakanlığı yayınladığı bir genelge ile 400 metre kareden küçük bakkalarda yalnız Suudilerin çalışabileceğini, 400 metre kare üzerindeki bakkalların kasiyerlerinin Suudi olması gerektiğini belirlemiştir. Ayrıca, butik ve kuyumcu dükkanı gibi kadın müşterilere yönelik işyerlerinde 40 yaşından genç yabancıların çalıştırılması yasaklanmıştır.

DIŞ TİCARET

Suudi Arabistan petrol ihraç eden bir ülke konumunda olduğu için 1967 yılından bu yana dış ticaretinde hep fazla vermektedir. 2003 yılında gerçekleştirilen toplam 95.3 milyar dolar değerindeki ihracatın 62.5 milyar dolarlık kısmını ham petrol, 12.6 milyarlık kısmını ise petrol ürünleri oluşturmuştur. Bu itibarla, ihracatın yaklaşık yüzde 80'i petrol ve petrol ürünlerindedir.

Suudi Arabistan'ın 2002 ve 2003 yıllarında ithal ettiği ürünler şöyledir:

(Milyon ABD Doları)

İthal Edilen Ürün	2002	2003	İthal Edilen Ürün	2002	2003
Karayolu araçları	3,274	3,408	Oto lastikleri	400	448
Hava ve uzay araçları	1,431	1,382	Elektrik ekipmanları	400	445
İlaç ve ecza malzemeleri	910	1,256	Muhtelif gıda mamülleri	289	431
Ulaşım araç yedek parçaları	910	1,177	Kozmetik ürünler	340	419
Motor ve yedek parçaları	894	991	Sütlü ürünler	336	411
Telekomünikasyon ekipmanı	731	847	Aluminyum	388	407
Arpa, muhtelif hububat	489	666	Demir ve çelik çubuklar	269	401
Sanayi ısıtma ekipmanı	490	634	Canlı hayvan (balık hariç)	511	394
Et (taze, dondurulmuş)	436	587	Kontrol ve ölçme cihazları	383	392
Demir ve çelik borular	563	498	Tütün ve tütün ürünleri	329	367
Kağıt ve kağıt hamuru	407	493	Pirinç	324	364
El yapımı yum mamüller	459	487	Mobilya ve aksesuarları	337	353
İçten yanmalı motorlar	401	481	Kuru ve taze meyve	343	345
Fan, filtre ve gaz pompaları	435	452	Suphap, valf	324	343
İnşaat malzemeleri	491	449	Kil ve tuğla malzemesi	250	338

Kaynak: ITC-Country/Product Approach

2003 yılında, ihracatın yüzde 20.9'u ABD ve yüzde 15.8'i ise Japonya'ya ile gerçekleştirilmiştir. Yüzde 9.8 ile Güney Kore 3. ve yüzde 5.6 ile Çin 4. en çok ihracat yapılan ülkedir. Suudi Arabistan, 2003 yılında 33.9 milyar dolar tutarında ithalat gerçekleştirmiştir. İthalattaki en önemli kalem 15.9 milyar dolar ile makina ve ulaşım ekipmanlarıdır. 5.9 milyar dolar ile gıda ürünleri ikinci sırada yer almaktadır. 2003 yılında toplam ithalatın yüzde 9.5'lik kısmı ABD, yüzde 8.3'lük kısmı Japonya'dan yapılmıştır. Yüzde 7.3 ile Almanya 3. ve yüzde 6.2 ile İngiltere 4. en çok ithalat yapılan ülke olmuştur.

2004 yılında Suudi Arabistan ihracatının 108.4 ve ithalatının ise 39.4 milyar dolara ulaştığı hesaplanmaktadır.

KÖRFEZ İŞBİRLİĞİ KONSEYİ

İran – Irak savaşı nedeniyle işbirliği amaçlı olarak 1981 yılında kurulan Körfez İşbirliği Konseyi daha sonra çalışmalarının kapsamını genişletmiş ve Körfez ülkeleri arasında gümrük duvarlarını kaldırılarak ürünlerin, hizmetin ve sermayenin serbest dolaşımına imkan veren bir sistemin kurulmasını hedeflemiştir.

Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi 6 ülke arasında 1 Ocak 2003 itibari ile Gümrük Birliği yürürlüğe girmiştir. 20-21 Aralık tarihlerinde Katar/Doha'da yapılan örgütün 23. yıllık zirvesinde, geçen yılki zirvede kesinleşen Gümrük Birliği kararının 2003 yılı itibari ile uygulamaya konulacağı açıklanmıştır.

Uzun adı Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (Cooperation Council for the Arab States of the Gulf) olan KİK, 1981 yılında Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Suudi Arabistan, Umman, Katar ve Kuveyt arasında her konuda işbirliğini artırmak ve birlik sağlamak amacıyla kurulmuştur.

2.7 milyon km² alana, 31 milyon nüfusa ve 350 milyar dolara yakın toplam milli gelire sahip bölge ülkelerinin ticaret hacmi ise 150 milyar doların üzerindedir. Dünyanın ham petrol rezervlerinin yarısından fazlasını barındıran bölge ülkeleri, günlük 13 milyon varil petrol üretmektedir.

Bölge ülkelerinin 2000 yılında toplam ticaret hacmi 150 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, bunun 100 milyar dolardan fazlasını ise Suudi Arabistan gerçekleştirmiştir. Bölge içi ticaret hacmi ise 11 milyar düzeyinde kalırken, yine bunun 5 milyar dolardan fazlasını Suudi Arabistan gerçekleştirmiştir. Mevcut durumda %7.3 düzeyinde olan bölge içi ticaretin ülkelerin toplam ticaretlerine oranının bu yeni süreç sonrası yükselmesi beklenmektedir.

Gümrük Birliğinin serbest ticaret bölgelerinden sağlanacak kazanımları artırması, KİK ülkeleri arasında ticaret engellerinin kaldırılmasını ve ülkelerin yatırım ve teşvik politikalarının uyumlulaştırılmasını sağlaması beklenmektedir. Bölge ülkeleri arasındaki ekonomik işbirliği açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilen Gümrük Birliğindeki istisnaların ve sorunların ortadan kaldırılarak tam anlamda işlerlik kazanması için ise öngörülen tarih 2005 sonudur.

Gümrük Birliği uygulaması ile örgüt bir ekonomik blok olarak gücünü artırmayı da hedeflemektedir. Bu kararın alınmasında, Avrupa Birliğinin bölge ülkelerinin serbest ticaret anlaşması taleplerine karşılık olarak, öncelikle böyle bir oluşum yönünde baskı yapmasının da etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Gümrük Birliği uygulaması ile bu 6 ülke, istisnalar dışındaki mallar için, diğer ülkelere yüzde 5 gümrük vergisi uygulayacaktır. Bahreyn, Umman ve Suudi Arabistan zaten bir süredir yüzde 5 gümrük vergisi uyguluyordu. Kuveyt, Katar ve BAE'de ise bu uygulama öncesinde gümrük vergisi yüzde 4 iken uygulama sonrası yüzde 5'e çıkmıştır.

Gümrük Birliği çerçevesinde ürünler beş kategoride değerlendirilmiştir.

- Gümrük vergisinden muaf ürünler
- İkili anlaşmalar uyarınca gümrük vergisinden muaf olan ürünler
- Yüzde 5 gümrük vergisine tabi olan ürünler
- Tütün ve türevleri
- Yüksek gümrük vergisi uygulanan ürünler (özel tür etler (domuz eti) ve alkollü içecekler) ve 2005 yılı sonuna kadar koruma uygulanacak ürünler

Bu klasifikasyona göre, başka ülkelerden ithal edilecek ürünler yüzde 5 vergiye tabi ürünler ve 2005 yılı sonuna kadar istisna uygulanacak ürünler olarak ayrılmıştır. Sigara, alkol ve domuz eti ürünlerine yüzde 100 gümrük vergisi uygulamasına devam edilecektir.

Üye ülkelerin bazı ulusal ürünleri de ilk etapta Gümrük Birliği uygulaması dışında tutulacaktır. Her ülkenin bu kapsamdaki ürünlerinden oluşan liste 417 ürünü kapsamaktadır. Örneğin; Umman'da halen koruma uygulanan limon, kuru ve yaş hurma ile muz için geçerli gümrük vergileri mevcut yüzde 100, yüzde 20 ve yüzde 25 oranları korunarak 2005 yılı sonuna kadar uygulanacaktır. Bunun dışında ülkelerin ikili anlaşmalarından kaynaklanan gümrük vergisinden muaf ürünler de bulunmaktadır. Bütün ürünlerde Gümrük Birliği uygulamasına 2005 yılı sonunda geçilmesi öngörülmektedir.

Gümrük Birliği uygulaması ile birlikte gümrük vergisi gelirlerinin toplanması için bir metod belirlenmiştir. Buna göre, bölge ülkelerinden herhangi birine bölge dışından gelen mallar için ilk giriş noktasında gümrük vergisi alınacaktır. Bir havuzda toplanan bu gelir malların son giriş yaptığı ülke baz alınarak ülkelere bölüştürülecektir.

KİK, 2005 ve 2010 yıllarında gerçekleştirmeyi öngördüğü para birliği ve ortak para birimi planları ile daha fazla entegrasyon yönünde adımlar atmaktadır.

Türkiye'nin bu 6 ülke ile toplam ticaret hacmi 2 milyar dolar düzeyindedir. Sözkonusu ülkelerin toplam ihracatımızdaki payı 2000 yılında yüzde3, 2001 yılında yüzde 3.3; ithalatımızdaki payı 2000 yılında yüzde 2.2, 2001 yılında ise yüzde 2.3 olarak gerçekleşmiştir.

Suudi Arabistan ve Körfez Ülkelerinden Türkiye'ye Yatırım İmkanı

Saudi Amerikan Bank'ın öndegelen ekonomistlerinden Brand Bourlard'ın Haziran 2001 tarihli çalışmasına göre, Körfez ülkelerinin dünya genelinde sahip olduğu ve özel şahıslara ait birikim 1.3 trilyon dolar civarındadır. Bu meblağın 700 milyar doları sadece Suudi Arabistan vatandaşlarına aittir. 266 milyar dolar ile Birleşik Arap Emirlikleri ikinci ve 163 milyar dolar ile Kuveyt vatandaşları üçüncü sırada yer almaktadır.

11 Eylül 2001 tarihi öncesi bu birikimin yüzde 60'ı ABD'de iken, yüzde 30'u Avrupa ve yüzde 10'u ise Asya ülkelerinde bulunduruluyordu. Özellikle Suudi Arabistan vatandaşlarının varlıklarının büyük bir bölümünü ABD'de tuttuğu bilinmektedir. 600 milyar doları bulan bu sermaye birikiminin 200 milyara yakın bir kısmı 11 Eylül olayları sonrası ABD'den çıkmış ve diğer ülkelere yönelmiştir.

Bu itibarla söz konusu birikimin bir bölümünün Türkiye'ye kaydırılması ülke ekonomisi açısından önemli bir açılım olacaktır. Özellikle güvenilir yatırım ve düşük vergi uygulamalarıyla bu önemli sermaye birikiminin uzun vadeli yatırım olarak Türkiye'ye çekilebilmesi yararlı olacaktır.

TÜRKİYE-SUUDİ ARABİSTAN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE - SUUDİ ARABİSTAN DIŞ TİCARETİ (Bin Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge	İhr / İth
1997	534,997	1,017,640	1,552,637	-482,643	0.52
1998	472,861	669,950	1,142,811	-197,089	0.70
1999	367,184	579,161	946,345	-211,977	0.63
2000	386,554	961,682	1,358,236	-575,128	0.41
2001	500,642	729,645	1,230,287	-229,003	0.68
2002	554,643	793,789	1,348,432	-239,146	0.69
2003	741,474	969,127	1,710,601	-227,652	0.76
2004	767,402	1,231,507	1,998,909	-464,105	0.62

Kaynak : Dış Ticaret Müsteşarlığı

1997 yılında 1.5 milyar dolar üzerinde gerçekleşen iki ülke ticaret hacmi daha sonraki yıllarda bu rakamına ulaşamamıştır. 2003 yılında 1.7 milyar dolara ulaşarak önemli bir artış gösteren ticaret hacmi 2004 yılında 2 milyar doları bulmuştur. 2004 yılında, Türkiye'nin Suudi Arabistan'a ihracatı 767 milyon dolar, ithalatı ise 1.2 milyar dolar olmuştur.

FASILLAR İTİBARIYLA TÜRK-SUUDİ ARABİSTAN DIŞ TİCARETİ (2004) (Milyon Dolar)

İhracat		İthalat	
MADDE ADI	TUTAR	MADDE ADI	TUTAR
Demir Çelik	125.5	Mineral Yakıtlar	978.9
Otomotiv ve Yan Sanayi	96.6	Organik Kimyasallar	106.8
Halılar	61.9	Plastikler	95.8
Yenilen Meyvalar	51.1	Boya Kul.Hülasaları	9.9
Elektrikli Makinalar	51.0	Demir Çelik Eşya	8.7
		Sentetik Suni Devamsız	
Kazanlar, Makinalar	38.2	Lifler	7.5
Örülmemiş Giyim Eşyası	25.4	Kazanlar, Makinalar	6.5
Hububat ve Un Müsth.	20.6	Otomotiv ve Yan Sanayi	4.6
Yenilen Sebzeler	20.3	Vatka, Keçe	3.5
Dokunmuş Hazır Eşya	18.2	Adi Metallerden Eşyalar	2.4
Sentetik Suni Filamentler	18.2	Anorganik Kimyasallar	1.5
Ayakkabılar	17.6	Kuşun ve Kurşun Ürünleri	1.4

Kaynak: DİE

Otomotiv ve yan sanayi, demir, çelik, halı, yenilen meyve ve sebzeler Türkiye'nin Suudi Arabistan'a ihraç ettiği başlıca ürünlerdir. Mineral yakıtlar ise bu ülkeden yapılan ithalatın yüzde 82'sini oluşturmaktadır.

Suudi Arabistanlı Firmalarla İşbirliği İmkanları

- *Madencilik* – mermer ihracatı

İnşaat ve taahhüt – anahtar teslimi tuğla ve kiremit fabrikaları kurulması ve/veya modernizasyonu, inşaat taahhütleri, Türkiye’de / Suudi Arabistan’da / üçüncü ülkelerde ortak yatırım, inşaat malzemeleri ihracatı, Türkiye’de ve Suudi Arabistan’da temsilcilik şeklinde ticari işbirliği, şirket evliliği, taşeronluk

- *Bayındırlık hizmetleri*

- *Danışmanlık – Mühendislik hizmetleri*

- *Çevre ve enerji* – Enerji alanında Türkiye’de / Suudi Arabistan’da / üçüncü ülkelerde ortak yatırım

- *Turizm* – Türkiye’de / Suudi Arabistan’da / üçüncü ülkelerde ortak yatırım

- *Kimyasal ürünler* – kimya ve petrokimya ürünleri ithalatı, Türkiye’de temsilcilik şeklinde ticari işbirliği,

- *Petrol ürünleri* – Petrol ürünleri ithalatı

- *Tekstil ve hazır giyim* – ihracat, Suudi Arabistan’da ortak yatırım ve pazarlama hizmetleri şeklinde ticari işbirliği

- *Elektronik ve elektrikli makina, cihazlar* – seramik makinaları ihracatı, Suudi Arabistan’da temsilcilik şeklinde ticari işbirliği

- *Gıda ve içecek* – Buğday ve mamülleri ihracatı, Türkiye’de ve üçüncü ülkelerde bu alanda ortak yatırım, Suudi Arabistan’da pazarlama hizmetleri şeklinde ticari işbirliği, şirket evliliği, bisküvi, çikolata, gofret, kek, şekerleme, vb. gıda ürünleri ihracatı, Endüstriyel gıda ve gıda katkı maddeleri alanında Türkiye’de / Suudi Arabistan’da / üçüncü ülkelerde ortak yatırım, Suudi Arabistan’da pazarlama hizmetleri şeklinde ticari işbirliği ve teknoloji transferi

- *Ağaç ürünleri* – MDF, MDFLAM, Profil, Laminat, Süpürgelik, Duvar paneli ve bitiş malzemeleri, bu alanda Suudi Arabistan’da bayilik şeklinde ticari işbirliği

- *Mobilya* – ihracat, Suudi Arabistan’da ortak yatırım ve pazarlama hizmetleri şeklinde ticari işbirliği

- *Ortak üretim* - Yurtdışından yerli üretim için ithal edilen kumaş, endüstriyel – bitkisel yağlar, süttozu, peynir suyu tozu, un ve glikoz gibi ürünlerin Suudi Arabistan firmaları ile ortak üretilebileceği belirtilmektedir.

- *Diğer* - Suudi Arabistan pazarında mutlaka Türk müteahhitlerinin yer alması gerektiği belirtilmektedir.

Suudi girişimcilerin yatırım yapacak sektör bulma hususunda ülkelerindeki mevzuat engelleri sebebi ile ciddi sıkıntı yaşadıklarına inanıldığı ifade edilmektedir.

Karşılaşılan Sorunlar

- Suudi Arabistan'da yabancı yatırımcıya ticaret hakkı verilmesi,
- Küçük yatırımcıya imkan tanınması için yatırım teşviklerinin artırılması,
- Kefil sisteminin kaldırılması, (Suudi Arabistan'da faaliyet göstermek isteyen yabancı bir işadaminin kendisine bir Suudi Arabistan vatandaşının kefil olması gerekmektedir. Buda Türk firmaları için önemli bir engel oluşturmaktadır.)
- Bürokratik engellerin azaltılması (özellikle Türkiye ve Suudi Arabistan ithalat ve ihracat mevzuatlarından kaynaklanan bürokratik engellerin azaltılması, sadeleştirilmesi ve uyumlaştırılması, tarife dışı engellerin kaldırılması.)
- Türk ürünlerine Suudi Arabistan pazarında eşit rekabet ortamının sağlanması, Türk malı imajının ve markasının yaygınlaştırılması yönünde girişimlerde bulunulması, (Suudi Arabistan'da Türk ürünlerine karşı daha önceden oluşan negatif önyargı bulunmaktadır.)
- Türk bankalarının mektuplarının Suudi Arabistan makamlarınca kabul görmesine yönelik girişimlerde bulunulması, iki ülke arasındaki bankacılık sisteminin işadamlarının ihtiyaçlarına en uygun şekilde karşılık verebilecek hale getirilmesi, bu çerçevede Türk bankalarının akreditasyon işlemlerinin Suudi Arabistan bankalarınca daha etkin şekilde ele alınması,
- Çifte vergilendirmenin önlenmesi anlaşmasının iki ülke tarafından imzalanarak yürürlüğe girmesi,
- Taşımacılık boyutunda iyileşme sağlanması (özellikle uçakların yetersiz kapasiteleri - tekstil ürünlerinin- mallarının zamanında karşı tarafa ulaştırılmasında çekilen zorluklar, Türkiye'den giden nakil araçlarının yetersizliği nedeniyle ödenen yüksek navlun, kara nakliye imkanlarının olmaması, dondurulmuş ürün ihraç eden Türk firmalarının kamyonlarının ülke içine sokulmaması),
- Genel finansman sorunlarının aşılması (özellikle taahhütler için ihtiyaç duyulan banka garantilerinin temininde zorluk, Türk bankalarının kontrgarantilerinin kabul edilmemesi),
- Vize alımında karşılaşılan zorlukların giderilmesi

TÜRK – SUUDİ ARABİSTAN İŞ KONSEYİ

24 –25 Mayıs 2000 tarihinde İstanbul'da yapılan Türkiye – Suudi Arabistan Karma Ekonomik Komisyon (KEK) 7. Dönem Toplantısı'nda iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirmek amacı ile Türk – Suudi Arabistan İş Konseyi'nin kurulması hususu ele alınmıştır.

İş Konseyi'nin Türk kanadının oluşturulması için sürdürülen çalışmalar Türk firmalarından yeterli ilginin ancak Mart 2003'te sağlanabilmesi ile tamamlanmıştır. İş Konseyi 5 Mart 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Genel Kurul toplantısında Yürütme Kurulu Üyelerini belirlemiş ve Yürütme Kurulu Üyeleri Ömer Kılınç'ı Başkan olarak seçmiştir.

Bu çerçevede, Riyad'da bulunan Suudi Arabistan Sanayi ve Ticaret Odaları Konseyi ile gerçekleştirilen temaslar sonucu, 11 Ekim 2003 tarihinde Suudi Arabistan Ticaret ve Sanayi Odaları Konseyi Başkanı Sayın Jeraisy ile imzalanan anlaşma uyarınca Türk – Suudi İş Konseyi faaliyetlerine resmen başlamıştır.

TÜRK - SUUD İŞ KONSEYİ'NİN BUGÜNE KADAR DÜZENLEDİĞİ VE GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ETKİNLİKLER

1. Türk - Suud İş Konseyi Yürütme Kurulu'nun Suudi Başkonosolosu Mohammed J. Hashim'i ziyareti 01.04.2003 / İstanbul
2. Cidde Ekonomik Forumu nedeniyle Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 17 – 19 Ocak 2004 tarihleri arasında Suudi Arabistan'a yaptığı resmi ziyaret vesilesiyle verilen iş yemeği
3. Türkiye - Suudi Arabistan Karma Ekonomik Komisyon (KEK) 8. Dönem Toplantısı'na katılım, Cidde 17-19 Mayıs 2004
4. Türk – Suud İş Konseyi Birinci Ortak Toplantısı, 17 Eylül 2004, İstanbul
5. Türk – Suud İş Konseyi İkinci Ortak Toplantısı, 6 Mayıs 2005, İstanbul

 DEİK DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD	TOBB Plaza Talatpaşa cad. No:3 Kat:5 34394 Gültepe Levent İstanbul Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92 0 212 270 41 90 (pbx) E-mail: info@deik.org.tr Web: www.deik.org.tr
	Yönetim Kurulu Başkanı: M. Rifat Hisarcıklıoğlu İcra Kurulu Başkanı: Rona Yırcalı Direktör: Çiğdem Tüzün Grup Koordinatörü: M.Akın Dıblan
KURUCULAR	
TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği / TİSK Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu / TZOB Türkiye Ziraat Odaları Birliği / TÜSİAD Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği / YASED Yabancı Sermaye Derneği / TMB Türkiye Mühendisler Birliği / İKV İktisadi Kalkınma Vakfı / TİM Türkiye İhracatçılar Meclisi / TURKTRADE Türkiye Dış Ticaret Derneği	